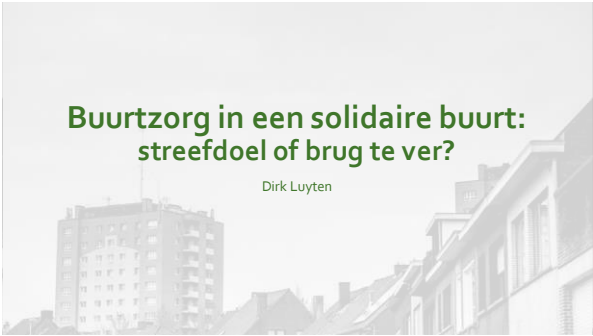

Buurtzorg in een solidaire buurt: streefdoel of brug te ver?

Dirk Luyten

Buurtzorg!

Zorg gebaseerd op nabijheid en verbondenheid
die een beroep doet op ieders inbreng

Buurtgeorganiseerde zorg ↔ Burenzorg (zorg door **buren**)

Buurtzorg!

- Getrapte zorg
  - Van zelfzorg, over mantelzorg en wijk- en buurtzorg naar de professionele eerstelijnszorg tot de gespecialiseerde zorg en ondersteuning.
- Informele en de formele zorg
  - Gelijktijdig aanwezig en complementair

Actief **B**uurt
zo rgame

In een solidaire buurt

- Hoe solidariteit in een buurt meten?

Buurtintegratie-index
Mensen in deze buurt zijn te vertrouwen
Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen
Ik heb veel contact met mijn directe buren
Mensen in deze buurt zijn bereid hun buren te helpen
Ik heb veel contact met andere buurtbewoners

VRIND 2016
Vertrouwen in de Ruimte

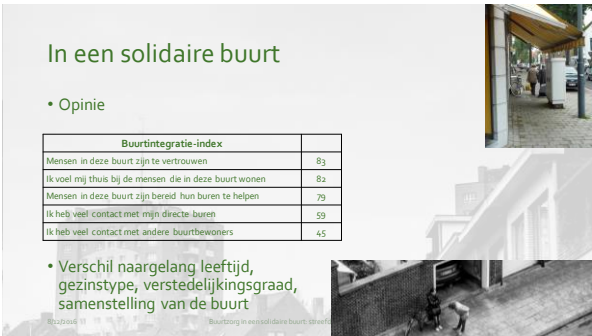
In een solidaire buurt

- Opinie

Buurtintegratie-index	
Mensen in deze buurt zijn te vertrouwen	83
Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	82
Mensen in deze buurt zijn bereid hun buren te helpen	79
Ik heb veel contact met mijn directe buren	59
Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	45

- Verskil naargelang leeftijd, gezinstype, verstedelijkingsgraad, samenstelling van de buurt

---

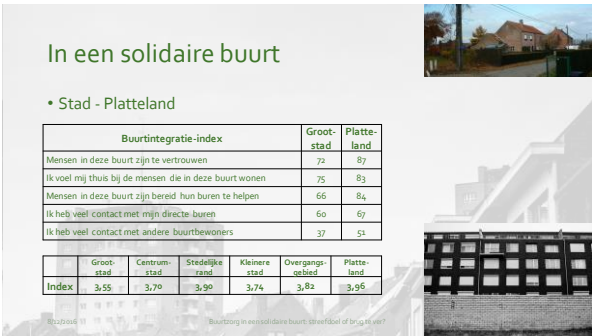
In een solidaire buurt

- Stad - Platteland

Buurtintegratie-index	Grootstad	Platteland
Mensen in deze buurt zijn te vertrouwen	72	87
Ik voel mij thuis bij de mensen die in deze buurt wonen	75	83
Mensen in deze buurt zijn bereid hun buren te helpen	66	84
Ik heb veel contact met mijn directe buren	60	67
Ik heb veel contact met andere buurtbewoners	37	51

	Grootstad	Centrumstad	Stedelijke rand	Kleinere stad	Overgangsgebied	Platteland
Index	3,55	3,70	3,90	3,74	3,82	3,96

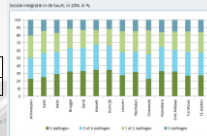

In een solidaire buurt

- Stad – verschillen tussen steden

	Grootstad	Centrumstad	Stedelijke rand	Kleinere stad	Overgangsgebied	Platteland
Index	3,55	3,70	3,90	3,74	3,82	3,96

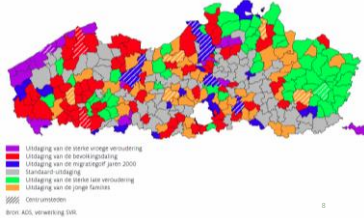

Buurtzorg in een solidaire buurt: streefdoel of brug te ver

[illegible]

In een solidaire buurt

- Lokaal andere uitdagingen

Bron: ACS, verwerking SWI

[illegible]

In een solidaire buurt

- Hoe is er gebouwd?
- Welke woonomgeving?
- Welke voorzieningen?

[illegible]

Welke zorg, door wie, voor wie?

	Gebruikelijke zorg
Informele zorg	Mantelzorg
Formele zorg	Professionele zorg

Informele zorg vloekt voort uit een sociale relatie. Informele zorgverleners helpen omdat ze een familiale band hebben met de zorgafhankelijke persoon, uit liefde of vriendschap of vanuit een idealistische inzet. Ze doen het niet als beroep en krijgen geen loon voor hun dienstverlening. Informele zorg is bijvoorbeeld mantelzorg of vrijwilligerswerk.

Welke zorg, door wie, voor wie?

Informele zorg:
Schoonmaken en wassen * Financieel beheer en organisatie van hulp en zorg * Maaltijden * Boodschappen * Vervoer * Spullen bijeenzoeken * Medicatie

Combinatie formele en informele zorg

1. Huishoudelijke zorg
2. Persoonlijke verzorging
3. Ondersteunende begeleiding
4. Activerende begeleiding
5. Verpleging
6. Behandeling
7. Residentiële zorg

Welke zorg, door wie, voor wie?

- Wie zijn de informele zorgverleners?
  - Aandeel informele zorgverleners stijgt met de leeftijd
    - Hoogste score 55-64 jaar (sandwichgeneratie)
  - Meer vrouwen dan mannen
  - Overgrote deel is familielid
    - Familie, vrienden, buren
    - In 16% geen familieband

Welke zorg, door wie, voor wie?

- Mantelzorgers 65-plussers (KBS-onderzoek)
  - 6/10 niet inwonend 4/10 inwonend
- Niet inwonend:
  - 78% kinderen
  - 71% vrouwen
- Inwonend:
  - 73% partner en 23% kinderen
  - 54% vrouwen – 46% mannen

13

Welke zorg, door wie, voor wie?

Aantal mantelzorgers neemt af

	Informele zorg nog bezig (1)	Informele zorg gestopt (2)	Totaal informele zorg (1)+(2)	Geen informele zorg
2011				
Mannen	21%	12%	33%	67%
Vrouwen	26%	17%	43%	57%
Totaal	23%	15%	38%	62%
2014				
Mannen	18%	7%	25%	75%
Vrouwen	22%	6%	28%	72%
Totaal	20%	7%	26%	74%

14

Welke zorg, door wie, voor wie?

- Wie zijn de zorgontvangers?
  - Twee op drie zijn vrouwen
- Gemiddelde leeftijd 70 jaar
  - Zes op tien beperkingen door ouderdom
  - Vier op tien kan persoonsverzorgende of huishoudelijke taken niet verrichten
- Ongeveer de helft een ouder of schoonouder
- Indien inwonend zwaarder zorgprofiel (KBS-onderzoek)

15

Voor elkaar zorgen

Uit studies in *Science* en *Psychosomatic Medicine* blijkt dat geven gelukkiger maakt dan krijgen.

HET IS ZALIGER TE GEVEN DAN TE ONTVANGEN
Hand. 20,35

God zal het u lonen

Voor wat hoort wat

Do ut des

Niet willen ontvangen om niet in het krijt te staan.

Buurtzorg in een solidaire buurt: hoeveel of brugt u er?

Voor elkaar zorgen

- Altruïsme of eigenbelang?
- Altruïsme
  - Niet elke gift is berekend gedrag
  - Socialiteit is een kenmerk van iedere samenleving
- Wederkerigheid (Ruilverhouding)
  - Drie verplichtingen: geven, krijgen en teruggeven
    - Krijgen creëert verplichting om terug te geven
    - Do ut des (ik geef opdat jij zou geven)
    - Overdracht $\neq$ vormen (zorg, geld, goederen, dankbaarheid)
  - Ruil versterkt de sociale relatie

Deur alleen kan hetde weeten.
Deur alleen is 't leen vout.
Waar men vrij en ongedwongen
Alles voor elkander doet.

Geven	A $\rightarrow$ B
Krijgen	A $\leftarrow$ B
Teruggeven	A $\rightarrow$ B

Buurtzorg in een solidaire buurt: hoeveel of brugt u er?

Voor elkaar zorgen

- Wederkerigheid is afhankelijkheid van
  - Kenmerken ontvanger
    - Minder wederkerigheid bij wie niet voor zichzelf kan zorgen (jong, beperking, oud)
  - De aard van de nood
  - Situatie
    - Alleen $\leftrightarrow$ in een massa
    - Sociale afspraken
- Wederkerigheid is afhankelijk van sociale relatie
  - Gezinsleden verwachten geen (directe) tegenprestatie
    - Wel solidariteit als het nodig is
  - Bij vreemden directe tegenprestatie (geld)

Wie niet geeft wat hij heeft is niet waard dat hij leeft.

Buurtzorg in een solidaire buurt: hoeveel of brugt u er?

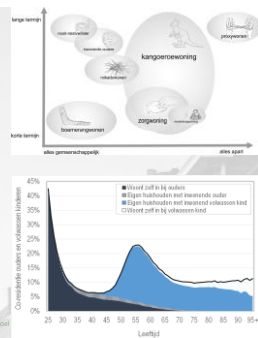

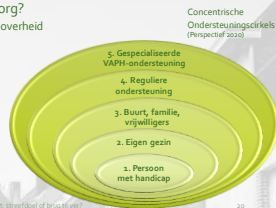
Voor elkaar zorgen

- Solidariteit is cultureel bepaald
  - Waardenbepaald
  - Verschillen naar herkomst
- Wie zijn de burens?
  - Samenstelling gezin
    - Samenwonen met volwassen kinderen (1,5 miljoen Vlamingen)
  - Familie
    - Proxiwonen

[illegible]

Voor elkaar zorgen en de overheid

- Relatie burger-overheid
  - Wie is verantwoordelijk voor welke zorg?
    - Solidariteit verschoven van familie naar overheid
- Wat als overheid zich terugtrekt?
  - Van verzorgingsstaat naar zorgzame samenleving
  - Vermaatschappelijking van de zorg

Streefdoel?

- Evolutie in het wonen
  - Meer dynamiek op woonmarkt
  - Van woning voor het leven naar woonpad
  - Nieuwe en hybride woonvormen
  - Pleidooi voor wonen in kernen
    - Kleiner en dichter bij elkaar
    - Dichter bij voorzieningen
    - Verdere verstedelijking

Streefdoel?

- Aandacht voor sociale cohesie en ontmoeten
  - In proefprojecten (Wonen/welzijn)
  - En regelgeving (Huis van het kind)
- Toenemende aandacht voor nieuwe samenwoonvormen
  - Woongroepen, co-housing, kangoerewonen
  - Solidaire buurten
- Opkomst sharing economy
  - Met elkaar delen

Beleidsplan 18

Buurtgroep in een solidaire buurt: streefdoel of brug te ver?

22

... informele diensteneconomie met een alternatieve betaalmunt (LETS)...

... de Living mikt op groepswonen voor de tweede levensheft...

... flats tegen gunstarief voor jongere singles, als ze aan vrijwilligerswerk doen...

Beleidsplan 18

Buurtgroep in een solidaire buurt: streefdoel of brug te ver?

23

Cohousing Oostakker ontworpen door Vort, Bantz, Frix in het Landscap en E.W. van Buitenen en Cohousing Projects. Visueleisatie door Nanogel.

Beleidsplan 18

Streefdoel of brug te ver?

- Iedere buurt is verschillend
  - Hoe is er gebouwd
  - Woonomgeving
  - Voorzieningen
- Uitbouw buurtgerichte zorg vanzelfsprekend
- Formele en informele zorg op elkaar afstemmen
- Blijvende aandacht voor betaalbare en kwalitatieve formele zorg is essentieel voor onze samenleving

Streefdoel 11

Buurtzorg in een solidaire buurt: streefdoel of brug te ver?

25

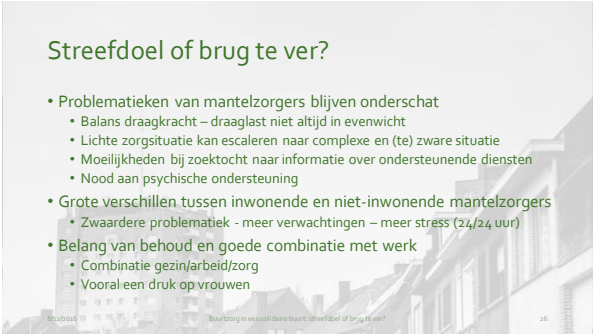

Streefdoel of brug te ver?

- Problematieken van mantelzorgers blijven onderschat
  - Balans draagkracht – draaglast niet altijd in evenwicht
  - Lichte zorgsituatie kan escaleren naar complexe en (te) zware situatie
  - Moeilijkheden bij zoektocht naar informatie over ondersteunende diensten
  - Nood aan psychische ondersteuning
- Grote verschillen tussen inwonende en niet-inwonende mantelzorgers
  - Zwaardere problematiek - meer verwachtingen – meer stress (24/24 uur)
- Belang van behoud en goede combinatie met werk
  - Combinatie gezin/arbeid/zorg
  - Vooral een druk op vrouwen

Streefdoel 11

Buurtzorg in een solidaire buurt: streefdoel of brug te ver?

26

Streefdoel of brug te ver?

- Meeste informele zorg (mantelzorg) komt van partners, ouders en kinderen
  - Aantal mantelzorgers daalt. Meer mensen zullen geen verwante mantelzorgers meer hebben
- Realisme over mogelijke inbreng van burens in de zorg
  - Solidaire buurt belangrijk voor kwaliteit van het (samen)leven
  - Maar wat burens (kunnen) doen is beperkt
- Stimuleren en ondersteunen van initiatieven die solidariteit en wederkerigheid tussen burens/burgers bevorderen

Streefdoel 11

Buurtzorg in een solidaire buurt: streefdoel of brug te ver?

27
